

การศึกษาองค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของ
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

นางอุทัยวรรณ พิพัฒน์นวรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-982-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF JOB PERFORMANCE APPRAISAL FACTORS
OF THE CHIEF OF THE OFFICE OF THE ELEMENTARY
EDUCATION DISTRICT**

Mrs. Uthaiwan Pipatbowornkul

**A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1996
ISBN 974-634-982-1**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาองค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษา
อำเภอ
โดย นางอุทัยวรรณ พิพัฒน์นวรกุล
ภาควิชา บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย บุญประเสริฐ

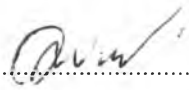

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

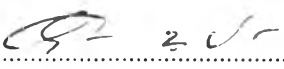

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ นงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาญนิภา ดุปรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย บุญประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อุทัยวรรณ พัทฒนบรรณกุล : การศึกษาองค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของ
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ (A STUDY OF PERFORMANCE FACTORS OF THE
CHIEF OF THE OFFICE OF THE ELEMENTARY EDUCATION DISTRICT)
อ.พรีक्षा : รศ.ดร. อุทัย บุญประเสริฐ, 170 หน้า. ISBN 974-634-982-1

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาองค์ประกอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานของ
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ พบว่าองค์ประกอบที่ใช้ในการกำหนดการประเมินผลการปฏิบัติงานของ
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอนั้น ใช้องค์ประกอบตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ. เป็นหลัก แต่ได้
กำหนดรายละเอียดเฉพาะส่วนแตกต่างไปตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา-
แห่งชาติ และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบในการประเมินการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ
โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและหัวหน้า
การประถมศึกษาอำเภอ พบว่า องค์ประกอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถม-
ศึกษาอำเภอมี 9 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับดังนี้คือ 1) ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่
2) ความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและควบคุมงาน 3) ความสามารถในการเป็นผู้นำ
4) การเป็นคนริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ความสามารถในการวางแผนและการจัดการ 6) ความสามารถ
ทางมนุษยสัมพันธ์ 7) การเป็นผู้ที่มีความรู้ในงานและหน้าที่ 8) การบริหารงานด้านการศึกษากับชุมชน
และ 9) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานและมีความเพียรในการปฏิบัติงานให้บรรลุผล

ภาควิชา.....บริหารการศึกษาศึกษา.....
สาขาวิชา.....บริหารการศึกษาศึกษา.....
ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

* C 642134: MAJOR EDUCATION ADMINISTRATION

KEY WORD: FACTORS ANALYSIS/PERFORMANCE/THE CHIEF OF OFFICE OF

ELEMENTARY EDUCATION DISTRICT

UTHAIWAN PIPATBOWORNKUL : A STUDY OF PERFORMANCE FACTORS OF THE
CHIEF OF THE OFFICE OF THE ELEMENTARY EDUCATION DISTRICT THESIS

ADVISOR : ASSOC. PROF. UTHAI BOONPRASERT, PH.D. 170 pp.

ISBN 974-634-982-1

This research was to study evaluation performance factors for the chief of the office of the elementary education district. It was found that evaluation criteria employed by the office of the National Primary Education Office followed the pattern set by that Government Civil Service Office. The performance factors according to the factors analysis in this study depicted 9 factors : 1) capability in performing duties 2) capability in controlling and commanding 3) capability to be a leader 4) initiation 5) capability in planning and management 6) human relation 7) knowledge of job and duties 8) manageability in community education and 9) commitment

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา.....

สาขาวิชา..... บริหารการศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2539.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างดีจาก รศ.ดร. อภัย บุญประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือ แนะนำให้ข้อคิดเห็น ตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ความสนใจติดตามความก้าวหน้าในการทำวิจัยอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งได้ช่วยให้ผู้วิจัยทำงานสำเร็จลุล่วงได้ดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (นายสมยศ มีเทศน์) ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยอย่างมากในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ คุณทัศนีย์ วงศ์ยี่น เพื่อนและน้องๆ ที่ช่วยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างดีถึงตลอดมา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและพันตำรวจเอก วุฒิ พิพัฒน์บรรกุล ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดเวลาจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

อภัยวรรณ พิพัฒน์บรรกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	6
	ลักษณะรายงานการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการประเมิน บุคคล.....	8
	หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	9
	วิวัฒนาการของแนวความคิดในการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน.....	10
	ความหมายการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	11
	ความสำคัญของการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	12
	วัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	13
	ประโยชน์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	18
วิธีหรือเทคนิคการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	19
ปัญหา การแก้ปัญหาและข้อควรคำนึงในการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน.....	22
หลักปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาในการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	24
บทบาทของผู้บังคับบัญชาในการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	25
การปฏิบัติงานของบุคคลที่เป็นหัวหน้างานหรืออยู่ในตำแหน่ง หัวหน้างาน.....	25
หน้าที่ของหัวหน้างาน.....	26
ลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่ดี.....	26
คุณสมบัติของหัวหน้างานที่ดี.....	28
การประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ.....	29
ภาพรวมการบริหารการประถมศึกษา.....	30
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....	31
หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอ/กิ่งอำเภอ.....	33
บทบาทอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและในฐานะหัวหน้า ส่วนราชการ.....	33
หน้าที่และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ของ ก.ค.	34
องค์ประกอบหรือเครื่องชี้วัดการปฏิบัติงานหัวหน้างาน.....	35
การศึกษาการวัดและประเมินบุคคลระดับบริหารภาคเอกชน.....	42
วิธีการประเมินหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย	58
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	58
	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	58
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
	รายการอ้างอิง.....	116
	ภาคผนวก.....	119
	ภาคผนวก ก.....	120
	ภาคผนวก ข.....	140
	ภาคผนวก ค.....	141
	ภาคผนวก ง.....	142
	ภาคผนวก จ.....	150
	ภาคผนวก ฉ.....	154
	ภาคผนวก ช.....	162
	ภาคผนวก ซ.....	167
	ประวัติผู้วิจัย.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบและการกระจายของข้อรายการในแบบสอบถาม.....	62
2	จำนวน หน.ปอ. จำแนกตามเขตการศึกษาและจังหวัด	65
3	จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่างและจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเขตการศึกษา.....	66
4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกแยกตามเพศและตำแหน่งผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ.....	70
5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงอายุและตำแหน่ง.....	71
6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุราชการและตำแหน่ง.....	71
7	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุดและตำแหน่ง.....	72
8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน.....	72
9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบที่ควรประเมินในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามทัศนะของผู้ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ.....	73
10	แสดงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบตามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามทัศนะของผู้ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ.....	75
11	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ.....	76
12	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่องความสามารถในการเป็นผู้นำ.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ความตั้งใจในการปฏิบัติงานและมีความเพียรในการปฏิบัติงานให้ บรรลุผล.....	79
14	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง การเป็นผู้มีความรู้ในงานและหน้าที่.....	80
15	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ในการมอบหมายงาน.....	81
16	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ความสามารถในการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา.....	82
17	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์.....	83
18	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง การเป็นคนริเริ่มสร้างสรรค์.....	84
19	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ความสามารถในการวางแผนและการจัดการ.....	85
20	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ปกครอง บังคับบัญชาและควบคุมกำกับงาน.....	87
21	ระดับความสำคัญของพฤติกรรมที่ควรประเมินในองค์ประกอบเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติงาน.....	88
22	แสดงกลุ่มตัวแปร คำชี้แจงนิยามและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ตัวแปรเชิงพฤติกรรม 90 ตัวแปร.....	91
23	แสดงองค์ประกอบที่ 1 เรื่องความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่.....	98
24	แสดงองค์ประกอบที่ 2 เรื่องความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา ควบคุมกำกับงาน.....	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	แสดงองค์ประกอบที่ 3 เรื่องความสามารถในการเป็นผู้นำ.....	101
26	แสดงองค์ประกอบที่ 4 เรื่องการเป็นคนริเริ่มสร้างสรรค์.....	102
27	แสดงองค์ประกอบที่ 5 เรื่องความสามารถในการวางแผนและการจัดการ.....	103
28	แสดงองค์ประกอบที่ 6 เรื่องความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์.....	104
29	แสดงองค์ประกอบที่ 7 เรื่องการเป็นผู้ที่มีความรู้ในงานและหน้าที่.....	105
30	แสดงองค์ประกอบที่ 8 เรื่องการบริหารงานด้านการศึกษากับชุมชน.....	106
31	แสดงองค์ประกอบที่ 9 เรื่องความตั้งใจในการปฏิบัติงานและมีความเพียร ในการปฏิบัติให้บรรลุผล.....	107
32	แสดงคุณภาพของแบบสอบถาม.....	141
33	แสดงจำนวนผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและหัวหน้าการประถม ศึกษาอำเภอ จำแนกตามเขตการศึกษาและจังหวัด.....	150

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	วิวัฒนาการของการประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	12
2	โครงสร้างของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ.....	33